

Ομοφυλόφιλα ζευγάρια, ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της ΕΕ, μετανάστευση και άσυλο

Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω... γενετήσιου προσανατολισμού.

Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών.

Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται...

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της... οικογενειακής ζωής του

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 21, 45, 18, 7)

Στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια, μπορεί ο ένας σύντροφος να ακολουθήσει τον άλλον σε άλλο κράτος μέλος;

Όσοι επιθυμούν να μετακομίσουν σε κράτος μέλος της ΕΕ, είτε προέρχονται από άλλο κράτος μέλος είτε από κράτος εκτός ΕΕ, έχουν κατά κανόνα το δικαίωμα να συνοδεύονται από τον/τη σύζυγό τους. Ωστόσο, τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια δεν έχουν πάντοτε το δικαίωμα αυτό, ακόμη κι όταν έχουν συνάψει καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης ή γάμο. Είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών (και όχι της ΕΕ) να αποφασίσουν εάν θα επιτρέπουν ή θα αναγνωρίζουν γάμους ή σχέσεις συμβίωσης μεταξύ ομοφυλοφίλων.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ, κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας τα κράτη μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται με τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού. Επομένως, παρότι η κοινοτική νομοθεσία δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιτρέπουν ή να αναγνωρίζουν σχέσεις συμβίωσης ή γάμους μεταξύ ομοφυλοφίλων, υποχρεώνει ωστόσο τα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια ισότιμα με τα ετεροφυλόφιλα κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας (συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας περί ελεύθερης κυκλοφορίας, μετανάστευσης και ασύλου).

Τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων ζευγαριών εξαρτώνται από τη σχέση τους με τα κράτη μέλη. Η κοινοτική νομοθεσία διακρίνει τρεις κατηγορίες ατόμων: Πολίτες της ΕΕ που μετακομίζουν σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, υπηκόους τρίτων χωρών, και αιτούντες διεθνή προστασία.

A. Πολίτες της ΕΕ

Η οδηγία 2004/38/ΕΚ για την ελεύθερη κυκλοφορία επιτρέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στους πολίτες της ΕΕ να κυκλοφορούν και να διαμένουν εντός της ΕΕ μαζί με τους/τις συζύγους τους. Εάν το κράτος υποδοχής αντιμετωπίζει τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης ως ισοδύναμες προς το γάμο, τότε οι καταχωρισμένοι σύντροφοι έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους/τις «συζύγους» δυνάμει της οδηγίας.

Οι πολίτες έχουν δικαίωμα να διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος μέχρι τρεις μήνες. Εάν κάποιος πολίτης επιθυμεί να μείνει σε άλλο κράτος μέλος για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, πρέπει να είναι **εργαζόμενος, φοιτητής ή άτομο που διαθέτει ίδιους πόρους**. Οι πολίτες μπορούν να συνοδεύονται από τον/τη σύζυγό τους κατά τη διαμονή τους στο κράτος μέλος υποδοχής, ακόμη κι αν ο/η σύζυγος δεν εμπίπτει σε μία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες. Εντούτοις, εάν το κράτος μέλος υποδοχής δεν αναγνωρίζει τους γάμους ή τις σχέσεις συμβίωσης μεταξύ ομοφυλοφίλων, τότε ο/η σύζυγος μπορεί να ακολουθήσει τον/τη σύντροφό του/της μόνο εάν ο ίδιος/η ίδια εμπίπτει σε μία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες.

Οι πολίτες με ομοφυλόφιλους συντρόφους που επιθυμούν να διαμείνουν σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ μπορεί να εμπίπτουν σε μία από τις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

- 1. Γάμοι.** Εάν το ζευγάρι έχει συνάψει γάμο στο κράτος καταγωγής του και το κράτος υποδοχής αναγνωρίζει την εγκυρότητα των γάμων μεταξύ ομοφυλοφίλων, τότε ο/η σύζυγος έχει το δικαίωμα του/της «συζύγου», δυνάμει της οδηγίας περί ελεύθερης κυκλοφορίας, να ακολουθήσει τον/τη σύντροφό του/της. Επί του παρόντος, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες, η Ισπανία και η Σουηδία επιτρέπουν στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια να συνάπτουν νόμιμους γάμους. Εντούτοις, τουλάχιστον 11 κράτη μέλη (Εσθονία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία) δεν φαίνεται να αναγνωρίζουν την εγκυρότητα των γάμων μεταξύ ομοφυλοφίλων. Στα εν λόγω κράτη, οι ομοφυλόφιλοι σύζυγοι δεν αναγνωρίζονται πιθανότατα ως «σύζυγοι».
- 2. Καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης.** Εάν το ζευγάρι διατηρεί καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης στο κράτος καταγωγής του, τότε ο ένας σύντροφος μπορεί να ακολουθήσει τον άλλον στο κράτος υποδοχής σαν να ήταν «σύζυγος». Ωστόσο, αυτό εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο το κράτος υποδοχής αντιμετωπίζει τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης.
  - α.** Δυνάμει της οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία, εάν το εθνικό δίκαιο του κράτους υποδοχής αναγνωρίζει τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης ως ισοδύναμες προς το γάμο, τότε τα άτομα έχουν το δικαίωμα να ακολουθούν τον σύντροφό τους σαν να ήταν «σύζυγοι». Εξι κράτη μέλη επιτρέπουν τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης ως ισοδύναμες προς το γάμο (Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Ηνωμένο Βασίλειο).
  - β.** Εάν το κράτος υποδοχής δεν αναγνωρίζει τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης ως ισοδύναμες προς το γάμο, τότε το ζευγάρι εμπίπτει στην κατηγορία των μη καταχωρισμένων («εκ των πραγμάτων») συντρόφων που διατηρούν «σταθερή σχέση». Η κοινοτική νομοθεσία δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιτρέπουν ή να αναγνωρίζουν τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης.
- 3. Μη καταχωρισμένες (εκ των πραγμάτων) σχέσεις συμβίωσης.** Εάν το κράτος υποδοχής δεν αναγνωρίζει τους γάμους ή τις σχέσεις συμβίωσης μεταξύ ομοφυλοφίλων, ή απλώς εάν το ζευγάρι δεν έχει επισημοποιήσει τη σχέση του, τότε εμπίπτει στην κατηγορία των μη καταχωρισμένων σχέσεων συμβίωσης. Οι μη καταχωρισμένοι σύντροφοι δεν έχουν το ίδιο δικαίωμα να ακολουθούν τον σύντροφό τους, όπως οι σύζυγοι. Η οδηγία για την ελεύθερη κυκλοφορία υποχρεώνει πάντως τα κράτη μέλη να «διευκολύνουν την είσοδο και τη διαμονή» σε μη καταχωρισμένους συντρόφους που έχουν σταθερή σχέση. Αυτό ισχύει τόσο για τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια όσο και για τα ετεροφυλόφιλα. Η διάταξη αυτή δεν είναι εξίσου σαφής με το συγκεκριμένο δικαίωμα που έχει ο/η «σύζυγος» να ακολουθεί τον/τη σύντροφό του/της. Μάλιστα, τα μη καταχωρισμένα ζευγάρια οφείλουν να προσκομίζουν αποδείξεις ότι η σχέση είναι «σταθερή».

B. Υπήκοοι τρίτων χωρών

Η οδηγία 2003/86/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης ισχύει όταν και τα δύο άτομα είναι υπήκοοι τρίτων χωρών (όχι πολίτες κράτους μέλους της ΕΕ). Η οδηγία σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης επιτρέπει στους/στις συζύγους που είναι υπήκοοι τρίτης χώρας να επανενωθούν με υπηκόους τρίτης χώρας που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος κάποιου κράτους μέλους. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται ρητώς να επεκτείνουν το δικαίωμα αυτό στις καταχωρισμένες (ή μη καταχωρισμένες) σχέσεις συμβίωσης μεταξύ ομοφυλοφίλων.

Γ. Αιτούντες διεθνή προστασία

Η οδηγία 2004/83/ΕΚ περί αναγνώρισης θεσπίζει τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν άσυλο ή διεθνή προστασία σε υπηκόους τρίτων χωρών. Την εν λόγω προστασία δικαιούνται όσοι διατρέχουν κίνδυνο δίωξης στο κράτος καταγωγής τους (ακόμη και για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού). Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να αποφασίσουν εάν θα επιτρέψουν σε κάποιον ομοφυλόφιλο σύντροφο να ακολουθήσει τον σύντροφό του στον οποίο έχει παρασχεθεί προστασία. Εννέα κράτη μέλη επιτρέπουν την επανένωση αυτή, υπό ορισμένες προϋποθέσεις (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Φινλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο). Η εν λόγω μορφή επανένωσης δεν επιτρέπεται σε 14 κράτη μέλη, ενώ σε 4 άλλα η κατάσταση παραμένει ασαφής.

Το παρόν έντυπο βασίζεται στην έκθεση «Ομοφοβία και διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού στα κράτη μέλη της ΕΕ - Μέρος 1: Νομική ανάλυση» που δημοσιεύθηκε από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) τον Ιούνιο του 2008.

Το πλήρες κείμενο της έκθεσης είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://fra.europa.eu>.

Μπορείτε να παραγγείλετε δωρεάν όλες τις εκδόσεις του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του δικτυακού του τόπου.

Σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς τη μετάφραση του εντύπου, συμβουλευθείτε την αγγλική γλώσσα, η οποία αποτελεί την πρωτότυπη και επίσημη έκδοση του εγγράφου.